

(ร่าง) แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๑. บทนำ

ในปัจจุบันมีการนำพลาสติกมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เนื่องจากพลาสติกมีราคาถูก น้ำหนักเบา ทำให้ไม่สิ้นเปลืองค่าขนส่ง อีกทั้งมีความยืดหยุ่นทำให้พลาสติกมีข้อดีเหนือวัสดุอื่น ๆ ทั้งยังเป็นวัสดุที่มีความหนาแน่นต่ำ และสามารถทนแรงอัดได้สูงกว่าขยะมูลฝอยประเภทอื่น มีความคงทนต่อสารเคมีไม่เป็นสนิม ไม่ผุกร่อน รวมทั้งไม่ย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ส่งผลให้พลาสติกมีอายุยาวนานนับร้อยปี ประกอบกับพลาสติกมีราคาถูกจึงมีการใช้งานอย่างแพร่หลายโดยมีการใช้งานทดแทนวัสดุอื่นๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในช่วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมาขยะพลาสติกเกิดขึ้นประมาณ ๑๒ % ของปริมาณปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด หรือประมาณปีละ ๒ ล้านตัน มีการนำขยะพลาสติกกลับไปใช้ประโยชน์เฉลี่ยประมาณปีละ ๐.๕ ล้านตัน ส่วนที่เหลือ ๑.๕ ล้านตัน ส่วนใหญ่เป็นเศษขยะถุงพลาสติกที่ปนเปื้อนอาหาร ภาชนะบรรจุอาหาร ถุงหิ้ว เป็นต้น (ประมาณ ๘๐ % หรือประมาณ ๑.๒ ล้านตัน) แม้พลาสติกจะมีอายุยาวนานแต่มีการใช้งานสั้นมาก โดยจะถูกทิ้งเป็นขยะมูลฝอยด้วยปริมาณและสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขยะพลาสติกเหล่านี้จะถูกนำไปฝังกลบรวมกับขยะมูลฝอยอื่นๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วขยะพลาสติกจะใช้พื้นที่ในการฝังกลบมากกว่าขยะประเภทเศษอาหาร เนื่องจากขยะพลาสติกมีความคงทนและสามารถทนต่อแรงอัดได้สูง อีกทั้งยังใช้เวลาในการย่อยสลายนับร้อยปี ทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณและพื้นที่ฝังกลบ นอกจากนี้การทิ้งขว้างขยะพลาสติกกระจัดกระจายทั่วไป มักก่อให้เกิดปัญหาการอุดตันตามท่อระบายน้ำในเมือง ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเมื่อฝนตกหนัก ปัญหาขยะลอยในแม่น้ำ ลำคลอง บางส่วนลงสู่ท้องทะเล ส่งผลกระทบต่อแหล่งปะการังและสัตว์ทะเล

จากสภาพปัญหาอันเกิดจากขยะถุงพลาสติก รัฐบาลจึงมีนโยบายให้รณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟม เพื่อลดผลกระทบอันเกิดจากการใช้ถุงพลาสติกและโฟม กรมควบคุมมลพิษ จึงได้จัดทำ (ร่าง) แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยใช้หลัก ๓R คือ ลดการใช้ (Reduce) ที่แหล่งกำเนิด การใช้ซ้ำ (Reuse) ให้มากที่สุด และการนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะเป็นการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) รวมทั้งมีความสอดคล้องกับ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reduce Reuse Recycle: ๓R)

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะพลาสติกของประเทศไทยอย่างเป็นระบบ

๒.๒ เพื่อให้มีแนวทางการจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการโดยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

๓. เป้าหมาย

๓.๑ ปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดลดลง

๓.๒ มีการออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

๓.๓ มีการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์หลังการบริโภคร้อยละ ๖๐ ภายในปี ๒๕๖๔

๔. สถานการณ์และสภาพปัญหา

๔.๑ อุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย

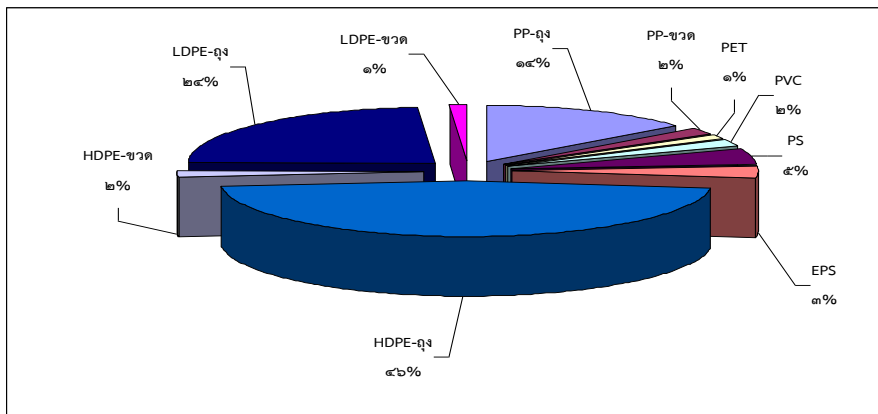
อุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิตเม็ดพลาสติก และเรซิน และ ๒) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก โดยในปี ๒๕๕๘ มีกำลังการผลิตเม็ดพลาสติก และเรซิน ๗.๙๖๙ ล้านตัน โดยมีการนำเข้าเม็ดพลาสติก ๑.๘๗๕ ล้านตัน และผลิตเม็ดพลาสติกในประเทศ ๖.๐๙๔ ล้านตัน มีการส่งออกเม็ดพลาสติก ๕.๘๔๒ ล้านตัน ที่เหลือใช้บริโภคภายในประเทศ ๒.๑๒๗ ล้านตัน (ที่มา : Plastics – Facts & Figures ๒๐๑๕, สถาบันพลาสติก)

๔.๒ ปริมาณความต้องการใช้เม็ดพลาสติก

ประเทศไทยมีการใช้งานพลาสติกในเกือบทุกสาขา ทั้งในบรรจุภัณฑ์ (Packaging) เฟอร์นิเจอร์ (Furniture) ขนส่งยานยนต์ (Transport) ก่อสร้าง (Construction) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical & Electronics) เครื่องใช้ในครัวเรือน (Housewares) และอื่นๆ ทั้งนี้ จากสถิติการผลิตพลาสติกในประเทศไทย พบว่า มีสัดส่วนการใช้พลาสติกเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์ (Packaging) มากที่สุด และเป็นการใช้ใน ระยะสั้นก่อให้เกิดขยะมากที่สุด โดยในปี ๒๕๕๘ มีการการใช้พลาสติกเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์ (Packaging) สูงถึง ๒.๐๔๘ ล้านตัน นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทถุง ๐.๔๗๖ ล้านตัน ผลิตถาดโฟม ๐.๐๙ ล้านตัน และบรรจุ ภัณฑ์อื่น (กล่อง ถ้วย ฯลฯ) ๑.๔๘๒ ล้านตัน (ที่มา : Plastics – Facts & Figures ๒๐๑๕, สถาบันพลาสติก)

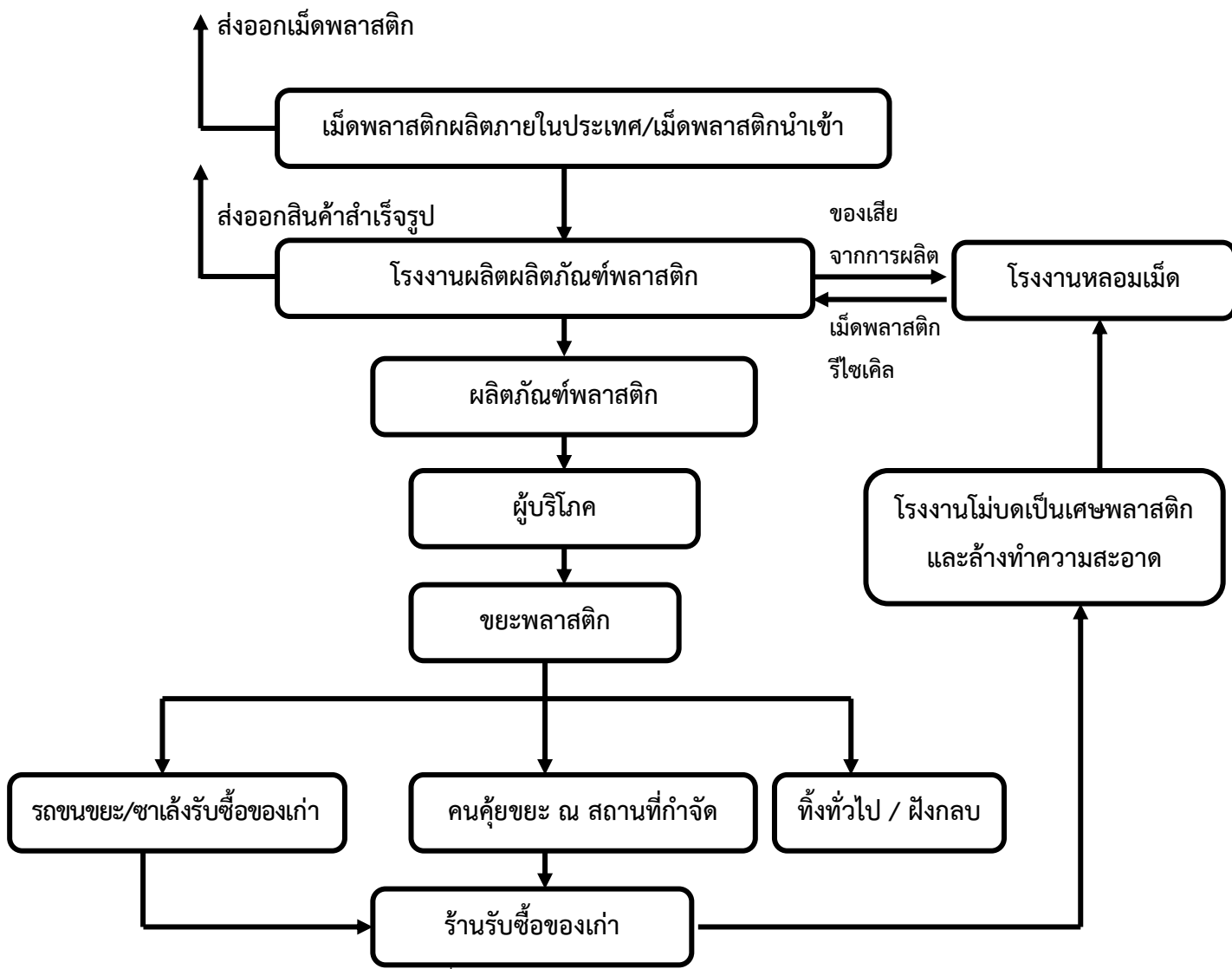
๔.๓ ปริมาณการเกิดขยะพลาสติก

ในช่วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา มีขยะพลาสติกเกิดขึ้นประมาณ ๑๒ % ของประมาณปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ทั้งหมด หรือประมาณปีละ ๒ ล้านตัน มีการนำขยะพลาสติกกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณปีละ ๐.๕ ล้านตัน ส่วนที่เหลือ ๑.๕ ล้านตัน ส่วนใหญ่เป็นเศษขยะถุงพลาสติกที่ปนเปื้อนอาหารที่ ุงร้อน ุงเย็นบรรจุอาหาร ุงหุ หิ้ว เป็นต้น (ประมาณ ๘๐ % หรือประมาณ ๑.๒ ล้านตัน) และในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ๒๖.๘๕ ล้านตัน มีการขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ๔.๙๔ ล้านตัน (ร้อยละ ๑๘.๔๐) มีขยะพลาสติก ๒.๓๓ ล้านตัน มีการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ โดยซื้อขายในชุมชนและซื้อขาย/แลกเปลี่ยนระหว่างอุตสาหกรรม ๑.๕๗ ล้านตัน หรือร้อยละ ๖๗ ของปริมาณขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นทั้งหมด บางส่วนถูกทิ้งลงในที่สาธารณะ และที่ดิน เอกชน ที่รกร้างว่างเปล่า และบางส่วนถูกเก็บรวบรวมไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ประมาณ ๘๐ % หรือประมาณ ๐.๖ ล้านตัน เป็นเศษขยะถุงพลาสติกที่ปนเปื้อน ต้องใช้ ต้นทุนในการจัดเก็บและการล้างทำความสะอาดสูง ซึ่งได้แก่ ุงพลาสติกที่ทำจากพลาสติกประเภท PP HDPE และ LDPE ได้แก่ ุงร้อน ุงเย็นที่ใช้บรรจุอาหาร ุงหุหิ้ว

รูปที่ ๑ แสดงสัดส่วนประเภทขยะพลาสติกที่พบในระบบกำจัดขยะมูลฝอย

ที่มา : โครงการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบขยะมูลฝอยของเทศบาลทั่วประเทศ, ๒๕๔๗.

รูปที่ ๒ แสดงวัฏจักรการเกิดขยะพลาสติก

๔.๔ การจัดการขยะพลาสติกในปัจจุบัน

๑) การฝังกลบ ส่วนใหญ่เป็นเศษขยะถุงพลาสติกที่การปนเปื้อน ไม่คุ้มกับต้นทุนในการจัดเก็บและการล้างทำความสะอาดของผู้เก็บของใช้แล้วมาขายเป็นอาชีพ ซึ่งได้แก่ ถุงพลาสติกที่ทำจากพลาสติกประเภท PP HDPE และ LDPE ซึ่งได้แก่ ถุงร้อนถุงเย็นที่ใช้บรรจุอาหาร ถุงหิ้ว ถุงซองพลาสติก ขยะเหล่านี้ถูกนำไปทิ้งในสถานที่ฝังกลบ หรือเทกองกลางแจ้ง ตามสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัญหาต่อระบบการจัดการขยะมูลฝอยเนื่องจากขยะดังกล่าวมีความคงทนย่อยสลายตามธรรมชาติน้อย ทำให้สิ้นเปลืองพื้นที่ฝังกลบและงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย

๒) การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยผ่านกระบวนการรีไซเคิล (Recycle) และ การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นทางเลือกที่ให้ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุดทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก แต่การรีไซเคิลผลิตภัณฑ์พลาสติกมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ทั้งนี้พลาสติกมีหลากหลายชนิดการนำพลาสติกกลับมาใช้ใหม่จะต้องแยกพลาสติกแต่ละชนิดออกจากกันก่อน สำหรับถุงพลาสติกในปัจจุบันมีการนำกลับเข้าสู่

โรงงานเพื่อรีไซเคิลเพียงบางส่วนเท่านั้น ส่งผลให้มีถุงพลาสติกที่ถูกทิ้งเป็นขยะมูลฝอยในรูปแบบต่างๆ คงอยู่ในสภาพแวดล้อมเป็นจำนวนมาก

๕. ปัญหาการจัดการขยะพลาสติก

การทิ้งขี้ขยะพลาสติกกระจัดกระจายทั่วไป มักก่อให้เกิดปัญหาการอุดตันตามท่อระบายน้ำในเมือง ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเมื่อฝนตกหนัก ปัญหาขยะลอยในแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล และจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการจัดการพลาสติกทั้งระบบในประเทศไทยพบว่า มีปัญหาตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภคจนถึงการจัดการของเสีย ภายหลังการบริโภค สามารถวิเคราะห์และสรุปได้ดังนี้

๕.๑ ปัญหาจากการออกแบบและการผลิต

๑) ผู้ผลิตบางรายไม่ระบุประเภทของพลาสติกที่ใช้ผลิตภัณฑ์เนื่องจากไม่มีกฎหมายบังคับ ทำให้ไม่สามารถจำแนกประเภทของพลาสติกเพื่อการรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ผู้ผลิตไม่แสดงสัญลักษณ์รีไซเคิลในฉลากผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้บริโภคไม่ทราบว่าสามารถนำไปรีไซเคิลได้

๓) การออกแบบใช้พลาสติกสำหรับบรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย สินค้าบางชนิด มีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกหลายชั้น

๔) ขาดการวิจัยและพัฒนาการใช้วัสดุทดแทนพลาสติก/การใช้วัสดุทดแทนยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากมีราคาแพง

๕) ผู้ผลิตผลิตถุงพลาสติกที่มีความบางมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดเป็นขยะสู่สิ่งแวดล้อมได้ง่าย และเร็วขึ้น

๕.๒ ปัญหาจากการบริโภค

๑) ผู้บริโภคใช้ถุงพลาสติกครั้งเดียวแล้วทิ้ง

๒) พฤติกรรมการบริโภคของสังคมไทยนิยมใช้ถุงพลาสติกบรรจุอาหาร ทำให้ถุงพลาสติกปนเปื้อนอาหาร ซึ่งไม่นิยมนำกลับมาใช้ซ้ำหรือนำกลับมารีไซเคิล

๓) ยังไม่มีกฎหมาย/กฎระเบียบจำกัดการใช้ถุงพลาสติกในการบรรจุสินค้า มีเพียงการดำเนินกิจกรรมตามความสมัครใจ

๕.๓ การจัดการขยะพลาสติกภายหลังการบริโภค

๑) ผู้บริโภคยังขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะมูลฝอย

๒) ผู้บริโภคยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการรีไซเคิล และไม่ทราบว่าพลาสติกชนิดใดสามารถนำมารีไซเคิลได้

๓) ถุงพลาสติกประเภท HDPE, LDPE (ถุงร้อน ถุงเย็น และถุงหิ้วหรือถุงซ้อปิ้ง) มีการปนเปื้อนสูง ผู้บริโภคจึงไม่นิยมคัดแยก พบในกองขยะมากที่สุด

๔) ขาดการรวบรวมอย่างเป็นระบบ เนื่องจากปัจจุบันการเก็บขยะพลาสติกที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ กระทำโดย ๓ กลุ่ม คือ พนักงานเก็บขนมูลฝอยประจำรถเก็บขนมูลฝอยของหน่วยงานราชการ ชาวเล้งที่รับซื้อของเก่าและคนค้าขยะ ณ สถานที่กำจัดขยะ และนำขยะไปขายให้แก่ร้านรับซื้อของเก่าซึ่งมีอยู่ทั่วไป

๕) การกำจัดขยะพลาสติกขั้นสุดท้ายคือ การเผาและฝังกลบ ซึ่งการเผาในเตาเผาต้องใช้อุณหภูมิสูงทำให้มีเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง เตาเผาธรรมดาไม่สามารถเผาได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดมลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ ส่วนการฝังกลบเนื่องจากพลาสติก

ต้องใช้เวลาในการย่อยสลายยาวนานหลายร้อยปี ทำให้สิ่งแวดล้อมพื้นที่ฝังกลบและเป็นปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางดินและทางน้ำ

๖. ตัวอย่างการดำเนินการในต่างประเทศ

๖.๑ ประเทศแคนาดา

- ออกกฎหมายให้ผู้ค้าปลีกต้องมีการจัดเก็บค่าถุงพลาสติกในกรณีที่ลูกค้าไม่ได้นำถุงมาจากบ้านเป็นจำนวนเงินอย่างน้อย ๕ เซ็นต์ต่อถุงพลาสติกหนึ่งใบ โดยไม่คำนึงถึงปริมาณ และขนาดของถุงพลาสติก หากลูกค้ามีการนำถุงพลาสติกเหล่านั้นมาคืน ก็จะได้รับเงินคืนกลับไปด้วย

- การจ่ายค่าธรรมเนียมของถุงพลาสติกได้ถูกยกเว้นในกรณีของถุงพลาสติกที่ใช้ในการบรรจุผัก ผลไม้ ถั่ว ลูกอม พลาสติกที่ใช้ห่ออาหารแช่แข็ง เนื้อ ปลาสด ถุงใส่ยารักษาโรค หนังสือพิมพ์ ถุงขยะ และถุงรีไซเคิล เป็นต้น

- เงินที่ได้จากการขายถุงพลาสติกผู้ขายสามารถนำเงินนั้นไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องนำไปให้รัฐบาล โดยให้ผู้ขายนำเงินที่ได้จากการขายถุงพลาสติกให้แก่ลูกค้ามาบริจาคให้กลับคืนสู่สังคม หรือองค์กรสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการสนับสนุนให้มีการแจ้งถึงการใช้จ่ายเงินจำนวนเหล่านั้น รวมถึงการติดโปสเตอร์เพื่อรณรงค์ลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก และการนำพลาสติกเหล่านั้นกลับมาใช้ใหม่ด้วยอีกทางหนึ่ง โดยได้มีการตั้งเป้าหมาย และกำหนดข้อตกลงให้มีการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกในส่วนระดับจังหวัดถึงร้อยละ ๕๐ และในส่วนของเมืองโตรอนโตถึงร้อยละ ๗๐

๖.๒ ประเทศสหรัฐอเมริกา

องค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ EPA ได้มีการออกกฎหมายในการสนับสนุนตลาดผลิตภัณฑ์รักษาสิ่งแวดล้อมและหลายรัฐได้ออก Green Report I และ II ใน ๑๑ รัฐ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์สิ่งแวดล้อม และเริ่มมีการเก็บค่าธรรมเนียม ๑๗ เซ็นต์ สำหรับถุงใส่ของ

๖.๓ ประเทศญี่ปุ่น

- Green procurement policies (ค.ศ. ๒๐๐๑) ออกพระราชบัญญัติกฎหมายส่งเสริมการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของกฎหมายส่งเสริมการซื้อสีเขียว (Law on Promoting Green Purchasing) อีกทั้งในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๐๑ ยังได้มีการกำหนดวันงดใช้ถุงพลาสติก (No plastic bag day) โดยได้รับความร่วมมือจากร้านค้า และตลาดเป็นจำนวนมาก

- ในปี ค.ศ. ๒๐๐๒ รัฐบาลได้มีการเริ่มใช้การจัดเก็บภาษีถุงพลาสติก ซึ่งร้านค้าต่างๆ ก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยทางร้านค้าจะมีการให้สติ๊กเกอร์กับผู้ที่มาซื้อของ และไม่ต้องการถุงพลาสติก ทางร้านค้าจะมีการมอบสติ๊กเกอร์ให้เพื่อนำไปสะสม พอสะสมจนครบ ๒๕ ดวงก็สามารถนำสติ๊กเกอร์ไปแลกเป็นเงินจำนวน ๑๐๐ เยน (US\$ ๑.๐๐) จากร้านที่ลูกค้าได้ซื้อของไป

- Revised recycling laws (ค.ศ. ๒๐๐๑) เพื่อออกพระราชบัญญัติกฎหมายการนำกลับมาใช้อีกฉบับ (แก๊ซ) โดยต้องการให้บริษัทนำผลิตภัณฑ์ของตนกลับมาใช้อีก ลดวัสดุที่ใช้และเพิ่มอายุผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณของเสีย และใช้ซ้ำบางชิ้นส่วนจากผลิตภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้อีก

- Revised Containers and Packaging Law (มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๖) ได้ถูกประกาศออกเป็นกฎหมาย และบังคับใช้อย่างแพร่หลาย

๖.๔ สาธารณรัฐไต้หวัน

ในปี ค.ศ. ๒๐๐๑ องค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไต้หวัน (Taiwan Environmental Protection Agency, EPA) ออกกฎหมายเพื่อดำเนินนโยบายห้ามใช้ถุงพลาสติก และกล่องโฟมโดยไม่คิดมูลค่า (Ban the distribution of free plastic shopping bags and foam box) เนื่องจากมีถุงพลาสติกเกิดขึ้นในไต้หวัน ๑๖ ล้านชิ้นต่อวัน ทำให้เกิดปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยประเภทพลาสติก และโฟม โดยมีการเริ่มใช้ในวันที่ ๕ มิ.ย. ค.ศ. ๒๐๐๒ โดยมีกฎตั้ง ๒ หัวข้อต่อไปนี้ (๑) มีการออกกฎหมายห้ามใช้ถุงพลาสติกที่มีความหนาไม่เกิน ๐.๐๖ มิลลิเมตร (๒) มาตรการการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมในระดับผู้ค้าปลีกโดยออกกฎหมายห้ามร้านค้าให้ถุงพลาสติก และกล่องโฟมโดยไม่คิดราคา ค่าปรับสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อยู่ระหว่าง ๖๖,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ไต้หวัน

โดยการประกาศในเฟสแรกของกฎนี้ หน่วยงานราชการ หน่วยงานสาธารณะต่างๆ ได้แก่ ร้านค้าของทหาร โรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชน โรงพยาบาลรัฐ โรงอาหารในหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎนี้ ในส่วนของเฟสสอง ได้มีการบังคับใช้กับห้างสรรพสินค้า คลังเก็บสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด และร้านอาหารที่มีหน้าร้าน

การเรียกเก็บค่าถุงพลาสติกหรือกล่องโฟมโดยผู้ค้าปลีก ไม่ได้ถูกกำหนดในอัตราที่แน่นอน โดยปกติผู้ค้าปลีกจะกำหนดช่วงราคาให้อยู่ระหว่าง NT๑ - NT๓ (HK\$ ๐.๒๓ - HK\$ ๐.๖๙) ต่อถุงพลาสติกหนึ่งใบ แต่ได้มีการยกเว้นการเก็บค่าถุงพลาสติกที่ใช้สำหรับบรรจุสินค้าที่สามารถเสียได้ง่าย และ พลาสติกที่ใช้ห่ออาหาร เป็นต้น

ก่อนที่จะมีการนำกฎการเก็บเงินค่าถุงพลาสติกมาใช้ ถุงพลาสติกได้ถูกใช้เป็นจำนวนถึง ๒.๕ ถุงต่อคนต่อวัน แต่หลังจากที่ได้มีการนำกฎมาใช้ ทำให้ช่วยลดการใช้พลาสติกได้ถึงร้อยละ ๘๐ ในปีแรก และมีการเพิ่มขึ้นมาเล็กน้อยในปีถัดมา

๖.๕ สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรได้มีการเก็บภาษีถุงพลาสติก (Tax on plastic bag) จากลูกค้าในซูเปอร์มาร์เก็ต โดยห้ามร้านค้าจ่ายภาษีแทนให้ลูกค้า (pay tax on cost behalf) ซึ่งห้างเทสโก้ยินดีตอบรับมาตรการดังกล่าวในการเก็บภาษีถุงพลาสติก

เมืองแอสตัน สหราชอาณาจักร มีการรณรงค์ให้เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๕ เป็น “a plastic bag free month” เพื่อลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก และเจ้าหน้าที่ร้านสหกรณ์ (co-op) จะถามลูกค้าสองครั้งว่าต้องการถุงพลาสติกหรือไม่

๖.๖ สาธารณรัฐไอร์แลนด์

ในประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ มีการออกมาตรการการเก็บภาษีถุงใหม่ทุกๆ ใบ ในอัตราราคา ๙ เพนนีต่อใบ หรือประมาณ ๑๕ เซ็น (ยูโร) ห้างเทสโก้ในสาธารณรัฐไอร์แลนด์ รับสนองนโยบายของรัฐบาล โดยก่อนการออกมาตรการต่างๆ มีการแจกถุงพลาสติกให้ลูกค้าประมาณ ๒๒๐ ล้านใบต่อปี หลังการใช้มาตรการเก็บภาษี ปริมาณถุงพลาสติกที่ห้างฯ แจกจะลดลงประมาณร้อยละ ๔๐ โดยทางห้างฯ สังเกตว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกค้าหลังจากมีมาตรการจัดเก็บภาษีถุงพลาสติก โดยมียอดขายถุง reusable bag เพิ่มขึ้น และมีลูกค้าใช้ถุงกระดาษทดแทนถุงพลาสติก โดยเงินภาษีที่ได้จากการขายถุงนำไปใช้ในโครงการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (environment initiative)

๖.๗ ประเทศสาธารณรัฐจีน

ในวันที่ ๑ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๘ โดยมีคำสั่งห้ามผลิต จำหน่าย และแจกถุงพลาสติกขนาดบางกว่า ๐.๐๒๕ มิลลิเมตร รวมทั้งห้ามร้านค้าทุกประเภทแจกถุงพลาสติกให้กับลูกค้า ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษา

สภาพแวดล้อม และต้องการลดปริมาณการใช้น้ำมันเพื่อนำมาผลิตเป็นพลาสติก ซึ่งสามารถประหยัดน้ำมันได้ถึง ๓ ล้านตันต่อปี ซึ่งเงินมีความต้องการใช้น้ำมันเพิ่มขึ้นในแต่ละปี และเงินถือเป็นผู้บริโภคพลังงานเป็นอันดับสองของโลก จากนโยบายดังกล่าวที่ทางการจีนนำมาใช้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ทั่วโลกเห็นว่าจีนตระหนักและเห็นความสำคัญของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากที่ผ่านมาทั่วโลกต่างจับตามองจีนว่าเป็นประเทศที่มีจุดอ่อนเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมมาโดยตลอด และหากสัมฤทธิ์ผลก็จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศจีนได้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

๗. การดำเนินงานที่ผ่านมา

๗.๑ กรมควบคุมมลพิษ และหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการลดการใช้พลาสติกและโฟมอย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการตามมาตรการทางด้านสังคม โดยสมัครใจ (Volunteer Programs) อาทิ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการลดใช้พลาสติก และการส่งเสริมการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น และในปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการลดการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกับภาคีความร่วมมือภาคธุรกิจเอกชน ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เกต ร้านสะดวกซื้อ ดำเนินการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกภายใต้โครงการ “เมืองสะอาด คนในชาติมีสุข” เพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดขยะถุงพลาสติกได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคไปในทางที่ไม่ก่อให้เกิดขยะจากถุงพลาสติกอย่างไม่จำเป็น โดยมีการประชาสัมพันธ์พร้อมออกแคมเปญรณรงค์เพื่อจูงใจให้ลูกค้าลดการใช้ถุงพลาสติก เช่น การเพิ่มคะแนนสะสมเพื่อแลกของกำนัลและการมอบคู่มือป้องกันให้กับลูกค้า เป็นต้น โดยจะมีกิจกรรมทุกวันพุธ โดยในปี ๒๕๕๘ สามารถลดการใช้ถุงพลาสติกได้ถึง ๑๕,๗๐๓,๑๖๑ ใบ และเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๘ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ มีการประกาศรณรงค์ดำเนินโครงการ “เมืองสะอาด คนในชาติมีสุข” ระยะที่ ๓ ที่ตั้งเป้าลดขยะจากถุงพลาสติก ๘๘ ล้านใบ “ถวายพ่อหลวง” ในปี ๒๕๕๙ เพื่อรณรงค์ให้สังคมสร้างความร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการรณรงค์รวมพลังสร้างวินัยลดใช้ถุงพลาสติก ด้วยการรณรงค์รวมพลังสร้างวินัยลดใช้ถุงพลาสติก

๗.๒ ในปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙ กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินการลดการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมของหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาขยะถุงพลาสติกและโฟมพร้อมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ “ลดการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมของหน่วยงานภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” โดยมีหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงฯ จำนวน ๑๖ หน่วยงานเข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินการจัดการขยะแก่หน่วยงานอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายให้จำนวนถุงพลาสติกและกล่องโฟมที่ทิ้งในถังขยะลดลงร้อยละ ๒๐ โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ๑) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เช่น ติดป้าย/โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสาย การรณรงค์ภายในหน่วยงานในช่วงพักกลางวัน ๒) การลดปริมาณถุงพลาสติก โดยการใช้ถุงผ้า/ให้ยืมถุงผ้าไปตลาด การใช้กล่องใส่อาหาร/แก้วส่วนตัว การซื้อของไม่ใส่ถุง การปรับกรณีนำถุงพลาสติกเข้ามาในสำนักงาน การขอความร่วมมือจากร้านค้างดใช้กล่องโฟมบรรจุอาหาร ๓) การออกประกาศห้ามนำภาชนะที่ทำด้วยโฟมเข้าไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ๔) การจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลเรื่องพลาสติก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมกันลดการใช้ถุงพลาสติก โดยใช้เท่าที่จำเป็น ใช้อย่างรู้คุณค่า เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ผลการดำเนินโครงการฯ พบว่า มีหน่วยงานที่สามารถลดการใช้ถุงพลาสติกได้ตามเป้าหมายจำนวน ๓ หน่วยงาน โดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานที่ลดถุงพลาสติกได้สูงที่สุด (ร้อยละ ๙๗)

และมีหน่วยงานที่ลดการใช้กล่องโฟมได้ตามเป้าหมาย จำนวน ๕ หน่วยงาน โดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานที่ลดกล่องโฟมได้สูงที่สุด (ร้อยละ ๙๖)

๗.๓ กรมควบคุมมลพิษ ได้ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานการศึกษา รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กฎหมายและกฎระเบียบ บทความ ข้อมูลทางสถิติผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ และใช้หลักการ ๓R คือ ลดการใช้ (Reduce) ที่แหล่งกำเนิด ใช้ซ้ำ (Reuse) ให้มากที่สุด และการนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) และได้จัดประชุมระดมความคิดเห็นต่อการจัดทำ “ยุทธศาสตร์การจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ” จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน ๓ ครั้ง และได้พัฒนาปรับปรุงยุทธศาสตร์ฯ เป็น “แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)” ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙- ๒๕๖๔) และ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reduce Reuse Recycle: ๓R)

๘. ความเชื่อมโยงกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง

๘.๑ นโยบายรัฐบาล

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มอบนโยบายในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๑ ตอน พิเศษ ๑๘๙ ง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๗ โดยมีเนื้อความว่า จากกรณีที่เกิดปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้างสะสมอยู่เป็นจำนวนมากอันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน สมควรกำหนดระเบียบการปฏิบัติราชการเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ด้วยการบูรณาการแผนและแนวทางในการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๘.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

ในยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต ผลักดันการจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการร่วมลงทุนของภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ สนับสนุนการจัดการขยะที่ครบวงจรตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยลดปริมาณการผลิตขยะ และส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด ส่งเสริมการแปรรูปขยะมูลฝอยและวัสดุที่เป็นที่เหลือจากกระบวนการผลิตเป็นพลังงาน

๘.๓ แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)

ประกอบด้วย ๓ มาตรการ ได้แก่ (๑) มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด โดยสนับสนุนและขยายผลให้มีการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่บ้านเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการ รวมทั้งสถานบริการต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกและนำขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุด สนับสนุนการเลือกใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการ

ผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้วัสดุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ลดของเสียในขั้นตอนการผลิต เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานนานขึ้น สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลายครั้ง เพื่อให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable consumption and production) (๒) มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจังหวัด ดำเนินการเก็บรวบรวม ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (๓) มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ตั้งแต่การลดการเกิดขยะมูลฝอยจากบ้านเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการ รวมทั้งสถานบริการต่าง ๆ การคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจนถึง การกำจัดขั้นสุดท้าย พัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบเทคโนโลยีการบำบัด/กำจัดขยะมูลฝอย ของเสียอันตราย รวมถึงวัสดุทดแทนวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์กำจัดยาก พัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายโดยใช้กลไกทาง เศรษฐศาสตร์ และกลไกทางสังคม

๘.๔ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reduce Reuse Recycle: ๓R)

ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ของประเทศไทย เป็นไปอย่างมีระบบครบวงจรและมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด เพิ่มประสิทธิภาพการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ โดยมียุทธศาสตร์หลัก ๔ ยุทธศาสตร์ ๑) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Resource-Efficiency) ๒) การบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption) ๓) การเพิ่มประสิทธิภาพการลด และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย และ ๔) การบำบัดและกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้เกิดการลดของเสีย (Waste Reduction) และการคัดแยก การใช้ซ้ำ (Reuse) และแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) ให้มากที่สุด ในแหล่งกำเนิดมลพิษต่างๆ โดยในปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ มีเป้าหมายในการนำของเสียประเภทพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ร้อยละ ๖๐

แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติ ซึ่งได้แก่ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙- ๒๕๖๔) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ อีกทั้งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reduce Reuse Recycle: ๓R) ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชนในทุกระดับ การป้องกันและลดมลพิษ ณ แหล่งกำเนิด การปรับฐานการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการกระตุ้นบทบาทภาคเอกชนให้ดำเนินธุรกิจโดยมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

นโยบายรัฐบาล

- กำหนดระเบียบการปฏิบัติราชการเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- บูรณาการแผนและแนวทางในการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

มุ่งเน้นให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และคุ้มค่า ส่งเสริมการบริโภคสู่สังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรม

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙- ๒๕๖๔)

เป็นแผนที่ใช้หลักการ ๓R (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อให้เกิดการใช้ซ้ำ การใช้ซ้ำ และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายแบบศูนย์รวม และการแปรรูปผลิตพลังงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยกำหนดมาตรการในการจัดการ ๓ มาตรการ ได้แก่ มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอย และของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

(ร่าง) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse)

พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ โดยมียุทธศาสตร์หลัก ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Resource Efficiency) การบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย และการบำบัดและกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ ทั้งนี้ได้นำแนวคิดในกรอบการผลิตที่ยั่งยืน (Sustainable Production) ขององค์การสหประชาชาติ มาประยุกต์รวมกันในยุทธศาสตร์ดังกล่าว

(ร่าง) แผนการจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

- พัฒนาระบบใช้หลัก 3R คือ การลดการใช้ (Reduce) ที่แหล่งกำเนิด การใช้ซ้ำ (Reuse) ให้มากที่สุด และการนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle)
- มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัด ๒) เพื่อให้มีการจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการโดยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน
- กำหนดมาตรการในการจัดการ ๘ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินการคลัง เพื่อการจัดการขยะพลาสติก ๒) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการออกแบบเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design) ๓) มาตรการจัดทำฐานข้อมูล การวิจัยเกี่ยวกับพลาสติก ๔) มาตรการลดการแจกจ่ายถุงพลาสติก ๕) มาตรการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างเครือข่ายร่วมใช้พลาสติกอย่างรู้คุณค่า ๖) มาตรการส่งเสริมให้มีการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุและผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๗) มาตรการส่งเสริมการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ ๘) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจการรีไซเคิลพลาสติก
- กำหนดเป้าหมาย ๑) ปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดลดลง ๒) มีการออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ๓) มีการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์หลังการบริโภคร้อยละ ๖๐ ภายในปี ๒๕๖๔

รูปที่ ๓ ความเชื่อมโยงของร่างแผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการกับแผนที่เกี่ยวข้อง

๙. กรอบแนวคิด

๙.๑ การจัดการพลาสติกตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle)

๙.๑.๑ การจัดการพลาสติกในขั้นตอนการออกแบบและการผลิต

เป็นการลดกระทบของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ต้นทางโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ หรือ Eco-Design (Economic & Ecological Design) เป็นกระบวนการที่ผนวกแนวคิดด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในขั้นตอนการออกแบบ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการซากที่หมดอายุ การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทุกช่วงของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ กลไกทางการเงินการคลัง ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนในการดำเนินการจัดการขยะพลาสติกในขั้นตอนการออกแบบและการผลิตได้อีกทางหนึ่ง เช่น การกำหนดกฎระเบียบด้านการผลิตและแจกจ่ายถุงพลาสติก การจัดวางระบบเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ประกอบการที่นำเข้าและผลิตบรรจุภัณฑ์ที่ทำมาจากพลาสติกและโฟม (Tax/Changes/Fees)

๙.๑.๒ การจัดการพลาสติกในขั้นตอนการบริโภค

การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้ใช้ ผู้บริโภค ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากไม่ร่วมมือในการจัดการขยะพลาสติก โดยผู้ใช้ ผู้บริโภคเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการขยะพลาสติกของผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้จัดจำหน่ายเป็นอย่างยิ่งผู้บริโภคควรให้ความร่วมมือในการจัดการขยะพลาสติกตั้งแต่การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกจนถึงการแยกขยะพลาสติก

๙.๑.๓ การจัดการพลาสติกหลังการบริโภค

ประกอบด้วย

๑) การคัดแยกของดีออกจากของเสีย เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าของวัสดุเหลือใช้และสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์เต็มตามศักยภาพมากยิ่งขึ้น ลดความเสี่ยงของทรัพยากร จัดปัญหาการปนเปื้อนตลอดจนเอื้ออำนวยให้การเก็บขนและกำจัดเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว

๒) การเก็บขนที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางด้านภาชนะรองรับที่มีปริมาณเพียงพอ สะดวก ทัวถึง มีบริการรถเก็บขนครอบคลุมทุกเส้นทาง มีการกำหนดวันเวลาที่แน่นอน ตรงเวลา มีการบริการที่ดี และประชาชนให้ความร่วมมือ ในการทิ้งของเสียลงในภาชนะหรือจุดที่กำหนดนัดหมายไว้

๓) การนำกลับมาใช้ประโยชน์และการกำจัดขยะที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อาจจำแนกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ ขยะหรือวัสดุเหลือใช้ที่ยังสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้จะถูกเก็บรวบรวมโดยคนคุ้ยขยะ ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย แล้วนำไปขายยังร้านรับซื้อของเก่า เข้าสู่โรงงานแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ต่อไป และขยะที่ไม่คุ้มค่าต่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และจำเป็นต้องได้รับการกำจัดตามหลักสุขาภิบาล (Sanitary) และก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

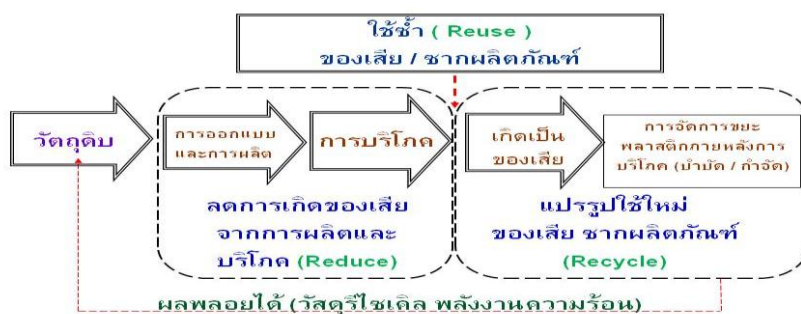
๙.๒ หลักการ ๓R

ประกอบด้วย

๑) **ลดการใช้ (Reduce)** ที่แหล่งกำเนิดในขั้นตอนของการออกแบบ การผลิต และการบริโภค โดยการลดปริมาณการใช้ลงโดยใช้เท่าที่จำเป็น หลีกเลี่ยงการใช้ของฟุ่มเฟือยเพื่อลดการสูญเปล่าและลดปริมาณขยะให้มากที่สุด

๒) **การใช้ซ้ำ (Reuse)** โดยการนำของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีกโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ

๓) **การนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle)** เป็นการนำขยะรีไซเคิล/ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต หรือเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

รูปที่ ๔ หลักการ 3R (Reduce Reuse Recycle)

๙.๓ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

เป็นหลักการที่ทำให้มีการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งบุคคล องค์กรเอกชนและภาครัฐกิจ ให้เข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Public Private Partnership on Environment and Development) เนื่องจากจำนวนบุคลากรภาครัฐ และงบประมาณที่มีไม่เพียงพอที่จะรองรับกับสถานการณ์และความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่สะอาดปราศจากมลพิษ และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ทางฝ่ายภาครัฐเองก็ได้ดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนได้สิทธิในสิ่งแวดล้อมด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาครัฐ

๑๐. มาตรการการจัดการ

(ร่าง) แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการจัดการขยะพลาสติกให้สอดคล้องกับ “แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)” ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reduce Reuse Recycle: ๓R) โดย (ร่าง) แผนจัดการขยะพลาสติกฯ มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในภาพรวมของประเทศ ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบริโภค และการจัดการขยะพลาสติกภายหลังการบริโภค เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการดำเนินการจัดการขยะพลาสติกทั้งที่อยู่บนบก และตกค้างลงสู่ทะเลไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบด้วย มาตรการการจัดการ ๘ มาตรการ ดังนี้

๑. มาตรการพัฒนากลไกเครื่องมือทางการเงินการคลัง เพื่อการจัดการขยะพลาสติก

- ๑.๑ การจัดวางระบบเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมพลาสติกและโฟม
- ๑.๒ การพัฒนากฎหมายเฉพาะเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยรวมทั้งขยะพลาสติก
- ๑.๓ การสนับสนุนเงินลงทุนเพื่อการผลิตพลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการออกแบบเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design)

- ๒.๑ การเสริมสร้างความรู้ด้านการออกแบบเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design)
- ๒.๒ การจัดประกวดการออกแบบเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design) ผลิตภัณฑ์พลาสติก
- ๒.๓ การลดปริมาณขยะพลาสติกโดยการปรับปรุงกระบวนการผลิต/ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓. มาตรการจัดทำฐานข้อมูล การวิจัยเกี่ยวกับพลาสติก

- ๓.๑ การจัดทำฐานข้อมูล Material Flow of Plastic Containers and Packaging ของประเทศไทย
- ๓.๒ การวิเคราะห์และประเมินปริมาณขยะพลาสติกในทะเลไทย
- ๓.๓ การศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกกับพลาสติกทั่วไป

๔. มาตรการลดการแจกจ่ายถุงพลาสติก

- ๔.๑ การจัดทำแนวทางและมาตรการให้บริการถุงพลาสติกในศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ
- ๔.๒ โครงการ “เมืองสะอาด หาดไร้ถุงพลาสติก”

๕. มาตรการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างเครือข่ายร่วมใช้พลาสติกอย่างรู้คุณค่า

- ๕.๑ การ “รวมพลังสร้างวินัย ลดใช้ถุงพลาสติก”
- ๕.๒ การสนับสนุนองค์ความรู้ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่อง พลาสติก โฟม และวัสดุทดแทนพลาสติก
- ๕.๓ การพัฒนาต้นแบบการลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟมของหน่วยงาน ทส.

๖. มาตรการส่งเสริมให้มีการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุและผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- ๖.๑ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เข้ามาอยู่ในรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๖.๒ การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุทดแทนพลาสติกและพลาสติกชีวภาพ

๗. มาตรการส่งเสริมการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์

- ๗.๑ การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับท้องถิ่นในการคัดแยกขยะมูลฝอย
- ๗.๒ การกำหนดกฎ/ระเบียบ/ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและการขนส่งทางทะเล เพื่อป้องกันการทิ้งขยะลงสู่ทะเล

๘. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจการรีไซเคิลพลาสติก

- ๘.๑ การเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานให้กับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพรับซื้อของเก่า
- ๘.๒ การส่งเสริมให้มีการนำขยะพลาสติกมาผลิตเชื้อเพลิงขยะ (Refuse Derived Fuel : RDF)

๑๑. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

แผนการจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) เป็นแผนปฏิบัติการในการจัดการขยะพลาสติก กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน ๕ ปี การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีกลไกการขับเคลื่อนทั้งในเรื่องของหน่วยงานรับผิดชอบ รวมทั้งการกำหนดเป้าหมาย การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการบริหารจัดการพลาสติกตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนการบริโภค และขั้นตอนการจัดการขยะพลาสติกภายหลังการบริโภค และการกำหนดแนวทางในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล รวมทั้งหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันผลักดันและบูรณาการการดำเนินงานตามแผนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ และควรมีการจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการตามแผนฯ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรม

ตาราง แสดงแผนงาน/โครงการภายใต้ (ร่าง) แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	<u>การจัดการในขั้นตอนการออกแบบและผลิต</u>								
๑	มาตรการพัฒนากลไกเครื่องมือทางการเงินการคลัง เพื่อการจัดการขยะพลาสติก								
๑.๑	การจัดวางระบบเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการ สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม พลาสติกและโฟม <u>สาระสำคัญ</u> เป็นการวางระบบการเก็บค่าธรรมเนียมให้เป็นไป ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักในการ ใช้พลาสติกอย่างรู้คุณค่า รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมใน การจัดการของเสียประเภทพลาสติกที่เกิดขึ้น	- ระบบการจัดเก็บ ค่าธรรมเนียมการ จัดการขยะพลาสติก		*	*			กรม สรรพสามิต	สส./คพ.
๑.๒	การพัฒนากฎหมายเฉพาะเพื่อการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งขยะพลาสติก <u>สาระสำคัญ</u> เป็นโครงการพัฒนากฎหมายเฉพาะเพื่อการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยรวมทั้งขยะพลาสติกตั้งแต่ขั้นตอน การผลิต การบริโภค จนถึงขั้นตอนการจัดการภายหลัง การบริโภค เช่น การผลักดันกฎหมายว่าด้วยการ ส่งเสริมการลดและนำของเสียมาใช้ประโยชน์	- กฎหมายเฉพาะเพื่อ การบริหารจัดการขยะ มูลฝอยรวมทั้งขยะ พลาสติก	*	*	*	*	*	คพ.	
๑.๓	การสนับสนุนเงินลงทุนเพื่อการผลิตพลาสติกที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม <u>สาระสำคัญ:</u> ให้การสนับสนุนเงินลงทุนแก่ผู้ประกอบการเพื่อนำไป	- จำนวนโครงการที่ ได้รับการสนับสนุน		*	*	*	*	กองทุน สิ่งแวดล้อม	

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	ปรับปรุงกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม								
๒	มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการออกแบบเชิง นิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design)								
๒.๑	การเสริมสร้างความรู้ด้านการออกแบบเชิงนิเวศน์ เศรษฐกิจ (Eco-Design) <u>สาระสำคัญ</u> เป็นโครงการจัดฝึกอบรม (training)/สัมมนา/ นิทรรศการให้ผู้ออกแบบ วิศวกร และผู้ประกอบการ SMEs ได้แลกเปลี่ยนความรู้ แสดงผลงานและเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าชมงานด้านการออกแบบเชิง นิเวศน์เศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง	- จำนวนกิจกรรม เสริมสร้างความรู้ด้าน การออกแบบเชิง นิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design) (ฝึกอบรม / จัด นิทรรศการ/สัมมนา) - จำนวนหน่วยงาน และบุคลากรที่เข้าร่วม	*	*	*	*	*	สถาบัน พลาสติก	คพ./ ผู้ประกอบการ
๒.๒	การจัดประกวดการออกแบบเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design) ผลิตภัณฑ์พลาสติก <u>สาระสำคัญ:</u> เป็นโครงการส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้ ผู้ประกอบการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ให้มีการออกแบบและผลิตสินค้า/บรรจุภัณฑ์พลาสติก เชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design) เป็นการลดของเสีย ที่ต้นทาง รวมทั้งลดการใช้วัสดุดิบและทรัพยากร	- ผลการประกวดการ ออกแบบเชิงนิเวศน์ เศรษฐกิจ (Eco- Design) ผลิตภัณฑ์ พลาสติก	*	*	*	*	*	สถาบัน พลาสติก	คพ./ ผู้ประกอบการ

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
๒.๓	<p>การลดปริมาณขยะพลาสติกโดยการปรับปรุงกระบวนการผลิต/ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม <u>สาระสำคัญ</u></p> <p>เป็นโครงการร่วมมือระหว่างภาครัฐกับผู้ประกอบการ โดยส่งเสริมให้กลุ่มผู้ประกอบการออกแบบ/ผลิต (ต้นน้ำ) การบริโภค (กลางน้ำ) ประกอบธุรกิจโดยใช้แนวคิด Circular Economy of Plastic (หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนวัตถุดิบ ทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ให้คงไว้ให้นานที่สุดและสร้างของเสียให้น้อยที่สุด) ให้มีการออกแบบและผลิตสินค้า/บรรจุภัณฑ์พลาสติกเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-Design) เป็นการลดของเสียที่ต้นน้ำและกลางน้ำ รวมทั้งลดการใช้วัตถุดิบและทรัพยากร เช่น การเลิกใช้พลาสติกซีลฝาขวดน้ำดื่ม</p>	- จำนวนผลิตภัณฑ์พลาสติกที่มีการปรับปรุงกระบวนการผลิต/ออกแบบเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะพลาสติก	*	*	*	*	*	สถาบันพลาสติกสภาอุตสาหกรรมฯ/คพ.	ผู้ประกอบการ
๓	มาตรการจัดทำฐานข้อมูล การวิจัยเกี่ยวกับพลาสติก								
๓.๑	<p>การจัดทำฐานข้อมูล Material Flow of Plastic Containers and Packaging ของประเทศไทย <u>สาระสำคัญ</u></p> <p>เป็นโครงการร่วมระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน ในการจัดทำฐานข้อมูลพลาสติกตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต นำเข้า ส่งออก ปริมาณการบริโภคและการเกิดเป็นของเสียของพลาสติกแต่ละประเภท เพื่อให้แต่ละหน่วยงานมีฐานข้อมูลพลาสติกเดียวกัน โดยภาคเอกชนจะจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าวในช่วงปี ๒๕๖๐ โดยร่วมกับกรม</p>	ฐานข้อมูล Material Flow of Plastic Containers and Packaging ของประเทศไทย	*	*	*	*	*	คพ./สถาบันพลาสติก/สภาอุตสาหกรรมอุตสาหกรรม	กลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติก สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย/สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกไทย/สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
๔.๑	<p>การจัดทำแนวทางและมาตรการให้บริการ ถุงพลาสติกในศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์ มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ</p> <p><u>สาระสำคัญ</u> เป็นโครงการร่วมระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการ ร่วมกันหาแนวทางในลดปริมาณขยะถุงพลาสติก เพื่อ ลดผลกระทบอันเกิดจากถุงพลาสติก โดยการจำกัดการ ใช้/ซื้อ-ขายถุงพลาสติกในศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อ</p>	<p>แนวทางและมาตรการ ให้บริการถุงพลาสติก ใน ศูนย์ การ ค้า ห้าง สรร พ ลิน ค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และ ร้านสะดวกซื้อ</p>	*					<p>สส./ ผู้ประกอบการ</p>	<p>คพ.</p>
๔.๒	<p>โครงการ “เมืองสะอาด หมดไร้ถุงพลาสติก”</p> <p><u>สาระสำคัญ</u> เป็นโครงการที่นำมาตรการลดถุงพลาสติกไปใช้ในพื้นที่ ชายฝั่งทะเล</p>	<p>ผลการดำเนินงานลด การใช้ถุงพลาสติกใน พื้นที่นาร่อง</p>	*	*	*			<p>สส./ ผู้ประกอบการ</p>	
๕	<p>มาตรการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้าง เครือข่ายร่วมใช้พลาสติกอย่างรู้คุณค่า</p>								
๕.๑	<p>การ “รวมพลังสร้างวินัย ลดใช้ถุงพลาสติก”</p> <p><u>สาระสำคัญ</u> เป็นโครงการลดปริมาณขยะถุงพลาสติก โดยโดย ร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน โดยใช้ หลักการ 3R</p>	<p>- ปริมาณถุงพลาสติก ที่ลดลง</p>	*	*	*	*	*	<p>สส.</p>	<p>- หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง</p>
๕.๒	<p>การสนับสนุนองค์ความรู้ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ และ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่อง พลาสติก โฟม และวัสดุทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p><u>สาระสำคัญ</u> เป็นโครงการร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในการ</p>	<p>- จำนวนกิจกรรม/สื่อ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ เรื่อง พลาสติกและ กล่องโฟม วัสดุ ทดแทนพลาสติกที่</p>	*	*	*	*	*	<p>TIPMSE</p>	<p>สส./คพ.</p>

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	สนับสนุนองค์ความรู้ อบรมประชาชนสัมพันธ์ และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ประชาชนคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ (โครงการทาวีเศษรีเทิร์น)	เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม							
๕.๓	<p>การพัฒนาต้นแบบการลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟมของหน่วยงาน ทส.</p> <p><u>สาระสำคัญ</u></p> <p>เป็นการดำเนินการเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการขยะมูลฝอยแก่หน่วยงานอื่น ๆ โดยมีหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงฯ จำนวน ๑๖ หน่วยงาน โดยมีเป้าหมายให้จำนวนถุงพลาสติกและกล่องโฟมที่ทิ้งในถังขยะลดลงร้อยละ ๒๐ โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ติดป้าย/โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การใช้ถุงผ้า/ให้ยืมถุงผ้าไปตลาด การใช้กล่องใส่อาหาร/แก้วส่วนตัว การซื้อของไม่ใส่ถุง การขอความร่วมมือจากร้านค้างดใช้กล่องโฟมบรรจุอาหาร เป็นต้น</p>	- ขยะถุงพลาสติกและกล่องโฟมในหน่วยงานภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดลง	*	*	*	*	*	คพ.	หน่วยงานในสังกัด ทส. (๑๕ หน่วยงาน)
๖	มาตรการส่งเสริมให้มีการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุและผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม								
๖.๑	<p>การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เข้ามาอยู่ในรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p><u>สาระสำคัญ</u></p> <p>เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มผู้ผลิต/ผู้บริโภค และเป็นการกระตุ้นให้ภาคเอกชนนำวัสดุและผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเข้ามาอยู่ในรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการจัดทำสื่อ Social Network, เอกสารเผยแพร่</p>	- จำนวนวัสดุและผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	*	*	*	*	*	คพ.	

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
๖.๒	<p>การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุทดแทนพลาสติกและพลาสติกชีวภาพ</p> <p><u>สาระสำคัญ</u></p> <p>เป็นการรับรองว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุทดแทนพลาสติกและพลาสติกชีวภาพ มีความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม</p>	<p>- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุทดแทนพลาสติกหรือพลาสติกชีวภาพ</p> <p>- มาตรฐานการทดสอบผลิตภัณฑ์จากวัสดุทดแทนพลาสติกหรือพลาสติกชีวภาพ</p>		*	*	*	*	สมอ./สมาคมพลาสติกชีวภาพ	
	<u>การจัดการขยะพลาสติกภายหลังการบริโภค</u>								
๗	มาตรการจัดระบบการคัดแยกขยะรีไซเคิลตั้งแต่ต้นทาง								
๗.๑	<p>การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับท้องถิ่นในการคัดแยกขยะมูลฝอย</p> <p><u>สาระสำคัญ:</u></p> <p>ดำเนินการประสานและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับท้องถิ่นในการคัดแยกขยะ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มบังคับใช้กับชุมชนที่มีปัญหาขยะมูลฝอยก่อน เช่น เมืองท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งพลาสติกและโฟมไม่แตกค้างในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยวทางทะเล</p>	- จำนวนท้องถิ่นที่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับท้องถิ่นในการคัดแยกขยะ	*	*	*	*	*	อปท.	สถ./คพ.

ลำดับ ที่	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลาดำเนินงาน/ วงเงินงบประมาณ (ล้านบาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ (โปรดระบุกระทรวง/กรม)	
			ระยะสั้น		ระยะยาว			หน่วยงาน หลัก	หน่วยงาน สนับสนุน
			๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
๗.๒	การกำหนดกฎ/ระเบียบ/ข้อปฏิบัติสำหรับ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและการขนส่งทางทะเล เพื่อป้องกันการทิ้งขยะลงสู่ทะเล สาระสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการกำหนดกฎ/ ระเบียบ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยว/การขนส่งทางทะเล พร้อมทั้งเผยแพร่กฎ/ ระเบียบ ข้อปฏิบัติฯ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อป้องกัน การทิ้งขยะลงสู่ทะเล	กฎ/ระเบียบ ข้อ ปฏิบัติสำหรับ ผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยว/การขนส่ง ทางทะเลในการ ป้องกันการทิ้งขยะลง สู่ทะเล	*	*				กรมการ ท่องเที่ยว	คพ.
๘	มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจการรีไซเคิล พลาสติก								
๘.๑	การเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานให้กับกลุ่มผู้ ประกอบอาชีพรับซื้อของเก่า สาระสำคัญ: สนับสนุนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการธุรกิจรีไซเคิล ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพรับซื้อของเก่า อาทิ ร้านรับ ซื้อของเก่า ซาเล้ง เพื่อให้มีการนำพลาสติกกลับเข้าสู่ กระบวนการแปรรูปนำกลับมาใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น	- จำนวนร้านรับซื้อ ของเก่า ซาเล้ง ที่เป็น เครือข่ายในการรับซื้อ ขายพลาสติก			*	*	*	คพ.	ทสจ./สสจ.
๘.๒	การส่งเสริมให้มีการนำขยะพลาสติกมาผลิตเชื้อเพลิง ขยะ (Refuse Derived Fuel : RDF) สาระสำคัญ: การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในการนำขยะ พลาสติกกลับมาผลิตเชื้อเพลิงขยะ		*	*	*	*	*	คพ./สธ./ อปท.	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง